

Tisková zpráva

Postoje k ochraně životního prostředí a jejímu financování – květen 2018

- ⊙ Více než čtyři pětiny dotázaných si myslí, že dělat něco pro životní prostředí je dobré, i když to stojí čas a peníze.
- ⊙ Více než třetina dotázaných si myslí, že tvrzení o ekologických hrozbách jsou zveličena, o málo více než polovina soudí, že ne.
- ⊙ Třetina dotázaných by byla ochotna dát část svých příjmů na ochranu životního prostředí.
- ⊙ Necelé tři čtvrtiny dotázaných si myslí, že vláda by měla omezit znečišťování životního prostředí, ovšem tak, aby je to nestálo žádné peníze.
- ⊙ Postoje k ochraně životního prostředí a jejímu financování jsou více méně stabilní v čase, během posledních deseti let se rozložení odpovědí téměř nezměnilo.

Zpracoval:

Milan Tuček

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

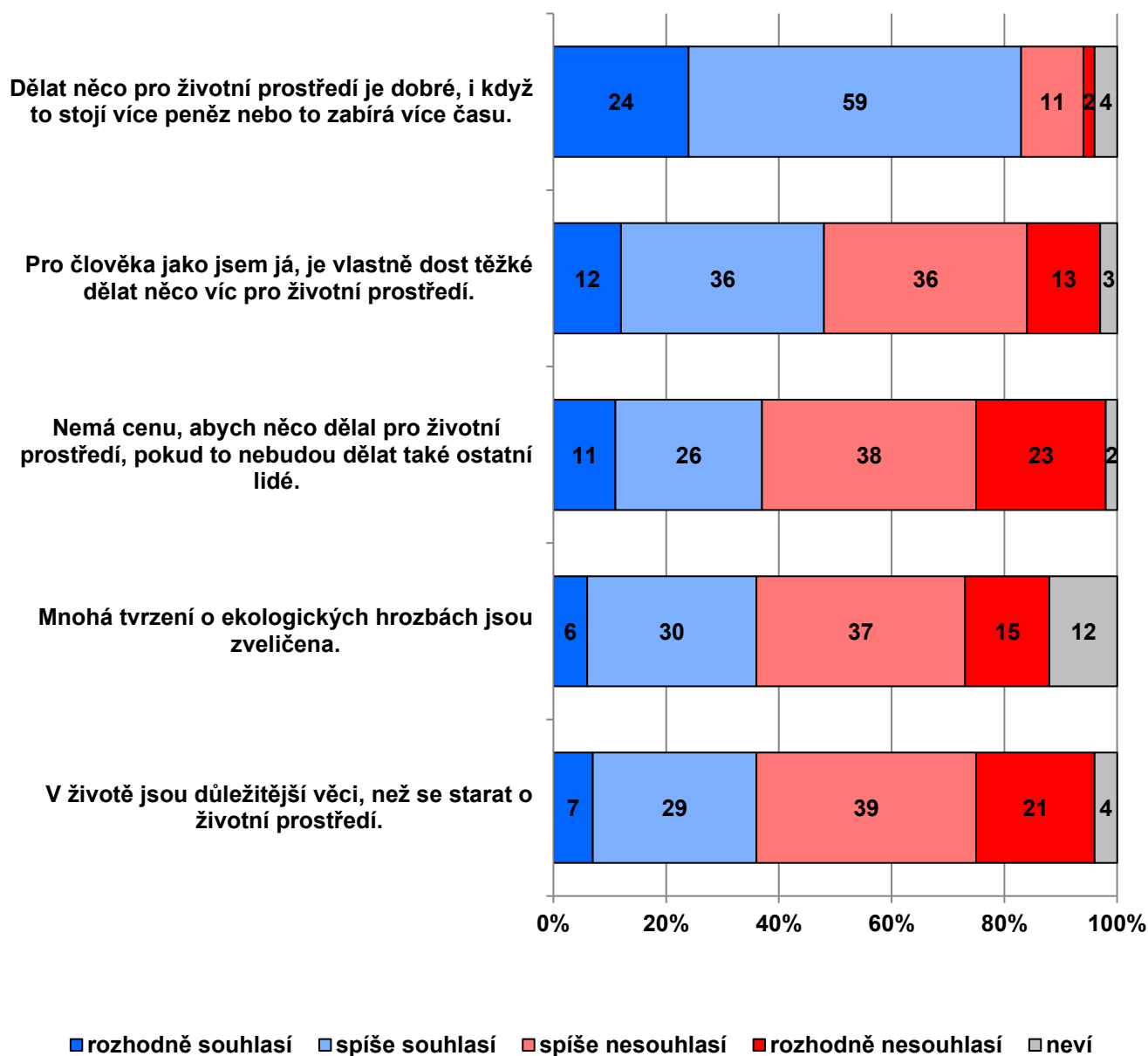
Tel.: 210 310 593

V květnu CVVM v rámci svého šetření zkoumalo postoje české veřejnosti k životnímu prostředí. Do tohoto širšího bloku byla zařazena baterie otázek týkající se obecné ochoty dělat něco pro ochranu životního prostředí. Zároveň jsme zjišťovali názory občanů na financování ochrany životního prostředí. Obě otázky byly naposled položeny v roce 2016.

Z grafu 1 vyplývá, že občané České republiky deklarují relativně vysokou ochotu udělat něco pro životní prostředí. Celkem 83 % dotázaných souhlasí s tím, že dělat něco pro životní prostředí je dobré, i když to stojí peníze a čas, ovšem jen 24 % s tím „rozhodně souhlasí“. Na druhou stranu téměř polovina populace starší 15 let (48 %) má za to, že je pro ně osobně těžké pro životní prostředí něco udělat. Více než třetina (36 %) lidí si myslí, že tvrzení o ekologických hrozbách jsou zveličena, a o málo více než polovina (52 %) si myslí, že ne. Podobný podíl dotázaných je přesvědčen, že existují důležitější věci než starost o životní prostředí (36 %). Toto přesvědčení nesdílí 60 % dotázaných. Více než třetina dotázaných (37 %) se ztotožňuje s argumentem, že starat se o životní prostředí má cenu jen tehdy, pokud tak budou činit také ostatní lidé (odmítá jej 61 %). Většinově tedy česká veřejnost přiznává tématu péče o životní prostředí důležitost a je ochotna se na ní aktivně podílet.

Rozdíly ve sledovaných názorech byly vázány na některé sociodemografické charakteristiky. Nejvýraznější vazbu jsme zjistili u výroku „pro člověka jako jsem já, je těžké udělat něco pro životní prostředí“ a to se znaky charakterizujícími životní úroveň dotázaného a jeho levopravou orientací: v prvním případě byl **rozdíl v míře nesouhlasu** 15 procentních bodů: 53 % dotázaných s dobrou životní úrovní oproti 38 % dotázaných se špatnou životní úrovní. V případě levopravé orientace byl rozdíl 18 procentních bodů: 58 % mezi pravicově orientovanými ku 40 % mezi levicově orientovanými. Podobný rozdíl jsme zjistili mezi voliči M. Zemana (46 % nesouhlasí) a voliči J. Drahoše (60 % nesouhlasí). Ti, kteří nešli v druhém kole prezidentských voleb k urnám, nesouhlasili v 41 % odpovědí. V ostatních položkách baterie byl vliv životní úrovně, levopravé orientace a štěpení podle volby prezidenta také statisticky významný, ale procentní rozdíly v rozložení odpovědí byly nižší. Rozdíly v názorech mužů a žen a různých věkových kohort byly ve všech položkách statisticky nevýznamné.

Graf 1: Ochota dělat něco pro ochranu životního prostředí¹

Pozn.: Položky řazeny sestupně podle součtu podílů odpovědí „rozhodně souhlasí“ a „spíše souhlasí“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 12. – 24. května 2018, 1008 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Tabulka 1 prezentuje časové srovnání s předcházejícími lety. Od hodnot naměřených před dvěma lety se významně odchyľuje pouze podíl lidí souhlasících s tím, že ekologické hrozby jsou zveličené (pokles souhlasu o 4 procentní body). Míra souhlasu s daným tvrzením se tak dostala zpět na hodnotu z roku 2009.

¹ Znění otázky: „Do jaké míry souhlasíte či nesouhlasíte s těmito výroky? a) Pro člověka jako jsem já, je vlastně dost těžké dělat něco víc pro životní prostředí, b) Dělat něco pro životní prostředí je dobré, i když to stojí více peněz nebo to zabírá více času, c) V životě jsou důležitější věci, než se starat o životní prostředí, d) Nemá cenu, abych něco dělal pro životní prostředí, pokud to nebudou dělat také ostatní lidé, e) Mnohá tvrzení o ekologických hrozbách jsou zveličena.“ Možnosti odpovědí: „rozhodně souhlasí“, „spíše souhlasí“, „spíše nesouhlasí“, „rozhodně nesouhlasí“, „neví“.

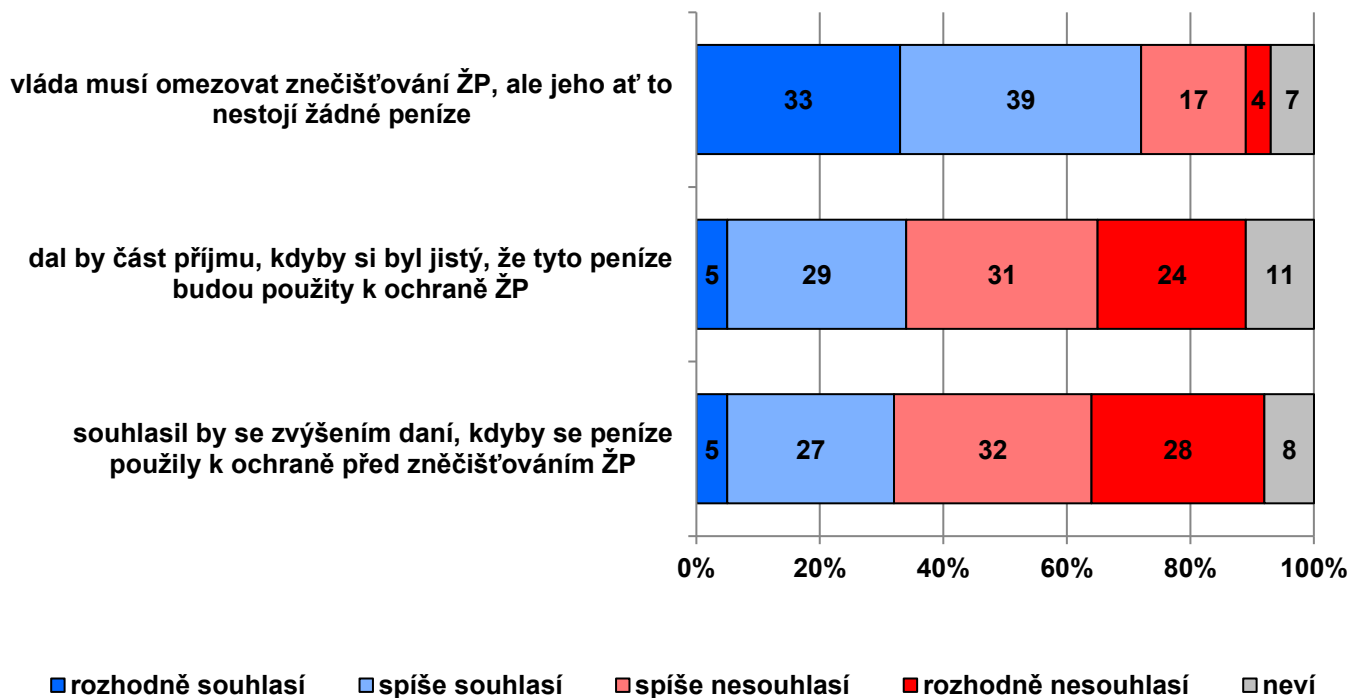
Tabulka 1: Ochota dělat něco pro životní prostředí – časové srovnání (v %)

	V/2008 +/-	V/2009 +/-	V/2011 +/-	V/2013 +/-	V/2016 +/-	V/2018 +/-
Dělat něco pro životní prostředí je dobré, i když to stojí více peněz nebo to zabírá více času.	82/11	86/11	80/14	84/13	82/14	83/13
Pro člověka jako jsem já, je vlastně dost těžké dělat něco víc pro životní prostředí.	62/36	55/43	54/42	51/46	51/46	48/49
Mnohá tvrzení o ekologických hrozbách jsou zveličena.	32/62	36/52	43/44	41/47	40/49	36/52
V životě jsou důležitější věci, než se starat o životní prostředí.	31/50	36/59	40/55	38/56	38/57	36/60
Nemá cenu, abych něco dělal pro životní prostředí, pokud to nebudou dělat také ostatní lidé.	44/52	42/57	45/53	39/59	35/62	37/61

Pozn.: Plus označuje součet podílů odpovědí „rozhodně souhlasí“ a „spíše souhlasí“, mínus označuje součet podílů odpovědí „spíše nesouhlasí“ a „rozhodně nesouhlasí“. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Graf 2: Jak řešit otázku ochrany životního prostředí²

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 12. – 24. května 2018, 1008 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

² Znění otázky: „Nyní Vám přečtu několik výroků o životním prostředí. O každém mi, prosím řekněte, do jaké míry s ním souhlasíte nebo nesouhlasíte. a) Dal byste část svého příjmu, kdybyste si byl jistý, že tyto peníze budou použity k ochraně před znečišťováním životního prostředí. b) Souhlasil byste se zvýšením daní, kdyby se takto získané peníze použily k ochraně před znečišťováním životního prostředí. c) Vláda musí omezovat znečišťování životního prostředí, ale Vás by to nemělo stát žádné peníze.“

Graf 2 se týká názoru na to, jakým způsobem by měla být řešena ochrana životního prostředí. Necelé tři čtvrtiny Čechů (72 %) souhlasí s tím, aby znečišťování životního prostředí bylo omezováno vládou, pokud je to individuálně nebude stát žádné peníze. Je-li naopak předpokládána finanční spoluúčast občanů, ochota podílet se na ochraně životního prostředí se snižuje. Přibližně třetina (34 %) respondentů by dala část svých příjmů, kdyby si byli jisti, že peníze budou použity k ochraně životního prostředí, nadpoloviční většina (55 %) to odmítla. Se zvýšením daní za účelem ochrany životního prostředí by souhlasila necelá třetina lidí (32 %), tři pětiny (60 %) by byly proti.

Názory na financování ochrany životního prostředí byly podobně jako výše analyzované postoje ovlivněny životní úrovní, levopravou orientací a politickým štěpením. Podle očekávání ti, kteří deklarovali špatnou životní úroveň, či ti, kteří se hlásí k levici, významně **rozhodně nesouhlasili** s tím, že by poskytli část svých příjmů nebo souhlasili se zvýšením daní. Řádově šlo o rozdíl dvaceti procentních bodů oproti lidem s opačnou charakteristikou. Naopak dotázaní s výše uvedenými charakteristikami významně více „rozhodně souhlasili“ s názorem, že je na vládě, aby se starala o životní prostředí a je to nic nestálo. Mezi voliči M. Zemana a J. Drahoše byl rozdíl v případě poskytnutí části příjmu 16 procentních bodů, v případě zvýšení daní 10 procentních bodů (míra nesouhlasu vyšší u voličů M. Zemana). Ti, co nevolili, se názorově shodovali s voliči M. Zemana.

Tabulka 2 opět nabízí časové srovnání dat. Od posledního výzkumu došlo v míře souhlasu k statisticky významnému posunu u souhlasu se zvýšením daní, kdyby peníze byly použity k ochraně životního prostředí (nárůst o 5 procentních bodů oproti roku 2016). Pokud se podíváme na data za celé sledované období, tak pouze u položky zjišťující, zda by dotázaný dal část svého příjmu na ochranu životního prostředí, došlo k výraznější proměně. V této položce byla v roce 2006 a 2007 míra souhlasu a nesouhlasu shodná (na úrovni okolo 45 %) a v následujících letech převážil nesouhlas.

Tabulka 2: Jak řešit otázku životního prostředí – časové srovnání (v %)

	V/06 +/-	V/07 +/-	V/08 +/-	V/11 +/-	V/13 +/-	V/16 +/-	V/18 +/-
dal by část příjmu, kdyby si byl jistý, že tyto peníze budou použity k ochraně ŽP	44/42	45/44	36/50	34/55	33/57	31/57	34/55
souhlasil by se zvýšením daní, kdyby se peníze použily k ochraně ŽP	30/57	36/54	29/60	29/63	26/67	27/63	32/60
Vláda musí omezovat znečišťování ŽP, ale jeho ať to nestojí žádné peníze	68/23	67/24	74/19	72/20	74/19	74/18	72/21

Pozn.: Plus označuje součet podílů odpovědí „rozhodně souhlasí“ a „spíše souhlasí“, mínus označuje součet podílů odpovědí „spíše nesouhlasí“ a „rozhodně nesouhlasí“. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Korelační a faktorová analýza nám prokázala, že dotazované položky mezi sebou v té či oné míře souvisejí. Kromě logicky očekávaných souvislostí mezi zvýšením daní a asignováním části příjmu (korelační koef. 0,57), nebo mezi „dělat více je těžké“ a „nemá cenu něco dělat, když ostatní nedělají“ (korelační koef. 0,48), byla významná souvislost mezi „zveličením ekologických hrozeb“ a tvrzením, že „jsou důležitější věci v životě než ŽP“ (0,36). V určité míře se propojila asignace části příjmů na ŽP s tím, že „je dobré se podílet na ochraně ŽP, i když to stojí čas a peníze“ (0,29).

Technické parametry výzkumu

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v18-05</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>12. - 24. 5. 2018</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1008</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>227</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem- kombinace dotazování CAPI a PAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>oe.40, oe.31</i>
<i>Kód tiskové zprávy:</i>	<i>oe180618</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>18. června 2018</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Milan Tuček</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.

|